

ISSN 1822-119X

Mokytojų ugdymas. 2008. Nr. 10, 146-162

Teacher Education. 2008. Nr. 10, 146-162

Lota BOBROVA

Šiaulių universitetas • Šiauliai University

**PEDAGOGINIO PROFILIO KŪNO
KULTŪROS SPECIALYBĖS
STUDENTŲ GYVENIMO
STILIAUS UGDYMAS(IS)
UNIVERSITETINĖSE STUDIJOSE
(POSTMODERNIOS VISUOMENĖS
IŠŠŪKIŲ KONTEKSTE)**

**(SELF-)DEVELOPMENT OF
LIFESTYLE OF EDUCATIONAL
PROFILE PHYSICAL EDUCATION
STUDENTS IN UNIVERSITY
STUDIES (IN THE CONTEXT
OF POST-MODERN SOCIETY'S
CHALLENGES)**

Anotacija

Straipsnyje analizuojamas pedagoginio profilio kūno kultūros specialybės studentų gyvenimo stilius, kaip postmodernios visuomenės reiškinys. Atskleidžiama gyvenimo stiliaus samprata, jos daugiaprasmiškumas besikeičiančios visuomenės kontekste. Nagrinėjami studentų asmeninio gyvenimo pokyčiai amžiaus ir lyties aspektu, planuojamos jų gyvenimo stiliaus kaitos sąsajos su šiuolaikinio gyvenimo pokyčiais. Empirinio tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad studentai pripažįsta šio laikmečio teikiamą jiems pasirinkimų įvairovės galimybę. Drauge jie įvardija didelį gyvenimo tempą ir dinamiškumą, rizikos bei pavojų tikimybę, saugumo ir pasitikėjimo stoką. Gyvenimo stiliaus kaitos prielaidų ir su tuo susijusių studentų apsisprendimų tyrimo analizėje išryškėjo studentų polinkis į materialinių vertybių kaupimą, nepakankamą asmeninio tobulėjimo, saviraiškos, savigarbos ir kūrybiškumo vertinimą. Tyrimo rezultatų pagrindu formuluojama išvada: kūno kultūros specialybės studentų akademiinių interesų akiratyje dar mažai vietos skiriama humanistinei dimensijai, įgalinančiai jaunimą domėtis universaliomis ir esminėmis žmogaus problemomis.

Prasminiai žodžiai: gyvenimo stilius, kūno kultūros specialybės studentai, ugdymas(is), postmoderni visuomenė.

Įvadas

Lietuvai tapus integralia Europos bei pasaulio bendrijos dalimi, žmonių gyvenimą vis stipriau veikia bendros, daugeliui išsivysčiusių pasaulio šalių būdingos raidos tendencijos: globalinė integracija, spartėjantys technologiniai pokyčiai, informacinės,

Abstract

The article analyses the lifestyle of educational profile physical education students as the phenomenon of post-modern society. The concept of lifestyle and its diverse meaning in the context of the changing society are disclosed. Students' personal life changes in the aspects of age and gender as well the links of their planned change of lifestyle with the changes in the modern life are analysed. The results of the empirical study enable to state that students acknowledge the opportunities of diversity provided nowadays. At the same time they mention fast speed of life and dynamism, the probability of risk and dangers, the shortage of safety and trust. The analysis of the preconditions of the planned change of lifestyle and related students' resolves disclosed students' approach to material interests, insufficient valuation of personal development, self-expression self-respect and creativity. The results of the study lead to the conclusion that as to the physical education students' academic interests, still too little attention is being paid to humanistic dimension directing young people towards the consideration of universal and essential human problems.

Key words: *lifestyle, students of the speciality of physical education, (self-)education, postmodern society.*

Introduction

When Lithuania became an integral part of European and world's community, people's life is increasingly influenced by common development tendencies, characteristic to many developed countries of the world: global integration, accelerating technological changes, spread of knowledge society; rapid

žinių visuomenės sklaida; sparti žmogaus ir visuomenės gyvenimo bei veiklos sąlygų kaita; postmodernioms visuomenėms būdingas idėjinis bei vertybinis reliatyvizmas; socialinės aplinkos, kurioje susipina daugelio tautų, kultūrų, kalbų ir religijų tradicijos, plėtra ir kt. (Giddens, 2000; Grigas, 2003 ir kt.).

Radikalus perėjimas iš stabilios į neapibrėžtą sociokultūrinės erdvės dominantę sukėlė socialinius prieštaravimus, krizines situacijas, nepasitikėjimą ateitimi, nesaugumą (Pikūnas, Palujanskienė, 2000; Černevičiūtė, 2003). Dinamiškomis socialinėmis ir politinėmis sąlygomis individas dažnai patenka į sudėtingas situacijas, turinčias neapibrėžtumo, konfliktiškumo ir ekstremalumo požymių (Мартиновский, Яковук, 2003). Spartus modernėjimo procesas lėmė tai, kad žmogus vis dažniau įgyja laisvę pats pasirinkti savo kultūrinę orientaciją ar net identitetą. V. Franklio (1996) įsitikinimu, individo ketinimai, planai ir lūkesčiai yra reikšmingiausi iš visų žmogaus veiklos rūšių.

Postmodernaus socialinio gyvenimo realybė kelia naujus uždavinius ir švietimo sistemai, akademinėms bendruomenėms. Peržiūrima universitetų misija ir jos įgyvendinimo strategija. Prabilta apie žinių revoliucijos, naujos kokybės, žinių, informacinę, intelektualinę, poindustrinę ir kt. visuomenės (Astra, 1993; Baumanas, 2002; Grigas, 2003; Černevičiūtė, 2003). Šių dienų Europos švietimas orientuojamas į harmoningos, integralios asmenybės sampratą, siekiama visapusiškos asmenybės ugdymo idealo. Suvokiant tai, kad žinios ir informacija bei gebėjimai juos taikyti – esminė sėkmės prielaida, tampa aišku, jog šiuolaikiniam žmogui, norinčiam rasti vietą rinkos ekonomikoje, neišvengiamai teks mokytis šių dalykų: *mokymosi mokytis, mokymosi būti, mokymosi daryti ir mokymosi gyventi* (Informacinis leidinys, 2000, 19–20, 114–115, gruodis, p. 7).

Susidariusioje situacijoje kiekvienas žmogus turi gebėti ne tik prisitaikyti, bet ir siekti visavertės socializacijos, kurios mechanizmai labiausiai pasireiškia per individualų gyvenimo stilių. Išskyla uždavinys ugdyti savarankišką, konstruktyviai maštantį, unikalų asmenį, gebantį bendrauti su Europos ir pasaulio aplinka. *Šis procesas neatskiriamas nuo radikalių asmeninio gyvenimo stiliaus kaitos.*

Tokią nuostatą tarsi patvirtina J. Wallersteino ir S. Blakeslee (1989) tyrimai, įrodantys, kad postmoderniame socialinės veiklos pasaulyje ypatingą reikšmę įgyja *gyvenimo stiliaus samprata, o gyvenimo stiliaus rinkimasis darosi vis reikšmingesnis kiekvienam žmogui.*

changes of the conditions of a man's and society's life and activity conditions; relativism of ideas and values characteristic to postmodern societies; development of social environment with intertwining traditions of many nations, cultures, languages and religions, etc. (Giddens, 2000; Grigas, 2003 et al.).

Radical transition from the stable to indefinite dominant of socio-cultural space caused contradictions, critical situations, distrust in the future, insecurity (Pikūnas, Palujanskienė, 2000; Černevičiūtė, 2003). In dynamic social and political conditions the individual often occurs in particularly complicated situations containing uncertainty, conflict and extreme (Мартиновский, Яковук, 2003). Rapid process of modernisation determined that a man more often acquires freedom to choose one's cultural orientation or even the identity himself/herself. According to V. Frankl (1996) the future dominates whilst the individual's intentions, plans and expectations are most significant from all kinds of human activity.

The reality of post-modern social life raises new tasks for the system of education and academic communities as well. The mission of the universities and its implementation strategy is being reviewed. It has been started to speak about the societies of knowledge revolution, of new quality, knowledge society, information society, intellectual society, post-industrial society, etc. (Astra, 1993; Bauman, 2002; Grigas, 2003; Černevičiūtė, 2003). The nowadays European education is orientated to the conception of harmonious integral personality and the ideal of developing a universal personality is endeavoured. Perceiving that knowledge, information and the abilities to apply them are a key precondition of success, it becomes clear that a modern person who wishes to have his/her niche in market economy must inevitably learn *to learn, to be, to do and to live* (Informational publication, 2000, 19–20 (114–115) December, p. 7).

In such situation every person must be able both to adapt in the new post-modern state and to seek full-fledged socialisation, the mechanisms of which mostly manifest themselves in the individual lifestyle. The task to educate an independent, constructively thinking, unique person who is able to communicate with European and the world's environment arises. *This process is an integral part of the radical change in the personal lifestyle.*

This approach is as if confirmed by J. Wallerstein's and S. Blakeslee's (1989) researches, which prove that *the conception of lifestyle* acquires a significant meaning in the post-modern world of social activity *and the choice of lifestyle is becoming increasingly significant to every person.*

To live all the time reflexively means to perceive meanings, feelings and body senses more consciously. Every moment or at least periodically it is purpo-

Refleksyvus gyvenimo stilius – vadinasi, gyven-sena sąmoningai suvokiant mintis, jausmus, kūno pojūčius. Klausimai šiandienos socialiniame gyvenime yra svarbiausi, ir, anot A. Gidens (2000), visi mes į juos vienaip ar kitaip atsakome: arba diskursyviai, arba savo kasdieniu elgesiu (p. 94). Štai kodėl šiandien **aktualia problema** tampa mokslo tyrimai, padėsiantys suvokti kūno kultūros specialybės studentų gebėjimą orientuotis gyvenime, priimti sprendimus, matyti ateities perspektyvas, projektuoti savo gyvenimo stilių, jo kaitą.

Tyrimo objektas: pedagoginio profilio kūno kultūros specialybės studentų gyvenimo stiliaus ugdymas(is) universitetinėse studijose.

Tyrimo hipotezė: šiuolaikinės postmodernios visuomenės iššūkiai inicijuoja būsimųjų kūno kultūros pedagogų gyvenimo stiliaus ugdymą(si) universitetinėse studijose.

Tyrimo tikslas: empiriškai ištirti kūno kultūros specialybės studentų gyvenimo stiliaus ugdymo(si) ypatumus.

Tyrimo uždaviniai:

1. Remiantis mokslinė literatūra pagrįsti gyvenimo stiliaus sampratą.
2. Ištirti studentų asmeninio gyvenimo pokyčius ir situacinę gyvenimo stiliaus kaitą.
3. Nustatyti studentų gyvenimo orientacijas, apsisprendimus, atrasti sąsajas su jų gyvenimo stiliaus kaita, kurią lėmė postmodernios visuomenės iššūkiai.

Tyrimo metodai ir organizavimas

Metodas – mokslinės literatūros studijos, filosofinės, psichologinės, sociologinės ir pedagoginės literatūros analizė, gyvenimo stiliaus sampratos tikslinimas, įvairių autorių tyrimų rezultatų aptarimas, šio tyrimo metodologijos apibrėžimas).

Tyrimė dalyvavo 68 pedagoginio profilio universitetinių studijų studentai: I kurso – 36, IV kurso – 32. Tiriamieji pildė uždaros anoniminės anketos klausimyną (po įvadinio instruktažo universitete), kurį sudarė Šiaulių universiteto Edukacinių tyrimų mokslinio centro darbuotojai (aktyviai dalyvaujant šio straipsnio autorei). Anketą sudaro uždaro tipo klausimai, naudojamos nominalinė ir ranginė skalės. Išskirti trys diagnostiniai blokai: psichosocialinė sveikata ir fizinis aktyvumas, žalingi įpročiai ir gyvenimo stilius, kuris atliekant šį tyrimą buvo vertinamas kaip reikšmingiausias.

Tyrimo duomenų analizė atlikta naudojant *SPSS for Windows* programą. Požymių skirtumams įvertinti taikytas X² kriterijus. Skirtumai laikyti patikimais, jeigu paklaidos tikimybė mažesnė nei 0,05.

seful to ask oneself “What is going on?”, “What do I feel?”, “What do I think?”, “What am I changing (what decisions do I make)?”. These issues are most important in the modern social life and, according to A. Gidens (2000), all of us answer these questions in one or another way – either in the discourse or via our daily behaviour (p. 94). Therefore, scientific research helping to perceive physical education students’ ability to orientate in life, make decisions, see future perspectives, design their lifestyle and its change are becoming **a topical problem** nowadays.

Research object: (self-)development of educational profile physical education students’ lifestyle in university studies.

Research hypothesis: contemporary post-modern society’s challenges initiate (self-)development of prospective physical education teachers’ lifestyle in university studies.

Research aim: to investigate empirically the peculiarities of (self-)development of physical education students’ lifestyle determined by the tendencies of contemporary society’s development.

Research tasks:

1. To substantiate the conception of lifestyle based on research literature.
2. To investigate students’ personal life changes and situational change of lifestyle.
3. To identify students’ life orientations, resolutions and find links with the change in the lifestyle that is determined by post-modern society’s challenges.

Research methods and organisation

Methods: study of research literature (substantiating the change of the lifestyle of academic youth in the context of post-modern society, the philosophical, psychological, sociological and educational literature was analysed, the concept of lifestyle was clarified, the various authors’ research results were discussed, the methodology of this study was defined).

The study was attended by 68 educational profile university students: 36 first-year students and 32 fourth-year students. The responders filled in closed anonymous questionnaire (after the introductory briefing at the university), which was set up by the staff of Scientific Centre of Educational Researches of Šiauliai University (with active participation of the author of this article). The questionnaire was made of closed-type questions using nominal and rank scales. Three diagnostic blocks are distinguished in it: psychosocial health and physical activeness, harmful habits and lifestyle, which was evaluated in the context of this study as the most significant.

The analysis of research data was carried out employing *SPSS for Windows* programme. The differences of features were assessed applying X² criterion. The differences were maintained as reliable if the probability of the error is less than 0.05.

Metodologinės tyrimo koncepcijos

1. *Humanistinės asmenybės teorijos*. A. Maslowas (2006) ir C. Rogersas (1968) teigė, kad kiekvienas žmogus – unikali, organizuota visuma. Svarbiausias asmenybės bruožas – jos veržimasis į ateitį, siekis laisvai realizuoti savo galias. Norėdamas realizuoti savo galias, žmogus turi būti nuolat aktyvus ne tik pasaulio, bet ir savo paties atžvilgiu.

2. *Socialinė-akmeologinė koncepcija*. Socialinės-akmeologinės koncepcijos (Бодалев, 1993) esmė ta, kad ugdant socialinę patirtį, prioritetas teikiamas akmeologinei (siekimui tobulėti) asmens pozicijai kaip tikslui. Sąvoka *akmeologinė pozicija* suvokiama kaip subjektyvi žmogaus pozicija, nuoseklus ir kryptingas siekimas tobulėti, realizuoti savo kūrybinį potencialą ir gyvenimiškas jėgas humanistiškai orientuotose veiklos srityse. Akmeologinė pozicija – tai vertybinių asmenybės nuostatų rezultatas, prioritetą teikiant sveikatai, dvasingumui, sėkmei gyvenime; tai socialiai brandžios asmenybės integralus kokybiško išsilavinimo ir prasmingo gyvenimo stiliaus kriterijus. Kaip ir bet kuri pozicija, ji turi dvejopas funkcijas: kaip rezultatas, ji atspindi asmenybės pasiekimus ir potencialias jėgas, žmogaus tolesnio tobulėjimo perspektyvas, drauge ji akumuliuoja ir išreiškia žmogaus vertybių visumą ir jo esminius poreikius.

Teorinis tyrimo pagrindimas

Gyvenimo stiliaus samprata, esmė. *Gyvenimo stiliaus* sąvoka vartojama daugelyje kasdienio gyvenimo situacijų: tai stiliaus žurnalai, televizijos laidos apie stilių, „stilingos“ parduotuvės, klubai, kitos laisvalaikio leidimo vietos bei veiklos, „sveikas“, „šiūolaikiškas“, „konservatyvus“, „prašmatnus“, „išskirtinis“ konkrečių visuomenės grupių gyvenimo stilius ir pan. (Craib, 1998; Černevičiūtė, 2003). Vartojimo ir rinkos segmentacijos tyrimuose (Craib, 1998) gyvenimo stilius siejamas su psichografijos ir vertybių konstruktais ir reiškia vartojimo modelį, apibūdinantį asmens pasirinkimą, kaip leisti laiką ir pinigus.

Sociologijos moksluose gyvenimo stiliaus samprata glaudžiai susijusi su skonio samprata. Skonis apibrėžiamas kaip santykinė pozicija turto ir prestižo rinkoje ir kaip asmeninis pasirinkimas, veikiamas išsilavinimo ir patyrimo, kaip savanoriškai pasirinktas, kolektyviai palaikomas standartas. Visų šių veiksnių visumą, anot J. Černevičiūtės (2003), lemia gyvenimo stilius. Autorė atkreipia dėmesį į tai, kad *gyvenimo stiliaus* sąvoka dažnai painiojama su subkultūra, socialiniu judėjimu ar statuso grupėmis,

Methodological conceptions of research:

1. *Humanistic personality theories*. A. Maslow (2006) and C. Rogers (1968) stated that every man is a united, unique, organised unity which is in a permanent becoming. The most important feature of the personality is the push to the future, the endeavour to implement one's powers freely. In order to carry out this mission the man must be always active not only with respect to the world but also with respect to himself/herself.

2. *Social-acmeological conception*. The essence of social-acmeological conception (Бодалев, 1993) is that in the development of social experience the priority is given to the person's acmeological position (endeavour to improve) as an aim. The concept *acmeological position* is perceived as a man's subjective position, its consistent and purposeful endeavour to improve, implement creative potential and life powers in humanismorientated areas of activities. Acmeological position is the result of the personality's approaches with respect to value and meaning, prioritising health, spirituality, success in life; it is an integral criterion of socially mature personality's qualitative education and meaningful lifestyle. Like any other position it has dual functions: being as a result it reflects personality's achievements and potential powers, the perspectives of the man's further improvement; simultaneously it accumulates and expresses the man's totality of values and his/her main needs in the prospective life activities.

Theoretical substantiation of the study.

The conception, the essence of lifestyle. The concept of lifestyle is used in numerous life situations. These include journals about style, “stylish” television programmes about style, “stylish” shops, clubs and other leisure places and activities, “healthy”, “modern”, “conservative”, “luxurious” “exceptional” lifestyle of concrete society groups, etc. (Craib, 1998; Černevičiūtė, 2003). In studies on consumption and market segmentation (Craib, 1998) lifestyle is related to the constructs of psychography and values and means the model of consumption, describing a person's choice how to spend time and money.

The sciences of sociology treat the concept of lifestyle as being closely related to the concept of taste. Taste is defined as a relative position in the market of wealth and prestige, as a personal choice influenced by education and experience, and as a voluntarily chosen and collectively approved standard. According to J. Černevičiūtė (2003) the unity of all these factors is determined by lifestyle. The above mentioned author points out that the concept of lifestyle is often confused with subculture, social movement or status groups, therefore, in her opinion, it is purposeful to define lifestyle as acknowledged values or tastes that are reflected in consumption models and can be applied for the evaluation of invisible goods.

todėl, jos nuomone, tikslinga apibrėžti gyvenimo stilių kaip pripažintas vertybes, kurias atspindi vartojimo modeliai ir kurios gali būti pritaikytos nematomoms gėrybėms įvertinti.

Gyvenimo stiliaus sąvoka itin plačiai vartojama rinkotyroje (Holt, 1997) ir leidžia suvokti kasdienes individų vartojimo poreikius, nustatyti norus bei jų poveikį, siekiant trokštamo gyvenimo stiliaus. Gyvenimo stilius yra rutininė elgsena, kurią atitinka mitybos, aprangos, elgesio ir pan. įpročiai, tačiau šiuos žmogaus rutininius veiksmus veikia refleksija ir dėl to jie gali kisti (Giddens, 2000). Rutininė elgsena susideda iš smulkių sprendimų, kuriuos kas dieną priima individas (pavyzdžiui, kaip apsirengti, ką suvalgyti, kaip elgtis darbe), be to, kiekvienas pasirinkimas susijęs su klausimais ne tik apie tai, kaip elgtis, bet ir, pavyzdžiui, kuo būti. Kuo daugiau individas nutolsta nuo tradicinių sprendimų, tuo labiau gyvenimo stilius susijęs su pačia identiškuoju (individualumo) prigimtimi. Tuo remiantis gyvenimo stilių reikėtų apibrėžti kaip *vientisą elgseną, kuri būdinga individui ne tik todėl, kad ji naudinga, bet ir todėl, kad suteikia materialinę formą kai kuriems asmenybiniams siužetams* (p. 113). Su gyvenimo stiliumi siejama įpročių ir orientyrų visuma, kurios dėka sukuriama svarbi santykinio saugumo jausmo išsaugojimui visuma.

Sampratą *gyvenimo stilius* visų pirma reikia sieti su individualaus pasirinkimo galimybės egzistavimu, t. y. gyvenimo stilius yra laisvai pasirenkamas ir ryškiai individualizuotas. Vienas iš svarbiausių gyvenimo stiliaus elementų yra santykinės pasirinkimo laisvės buvimas: individo elgesys nulemia jo padėtį socialinėje erdvėje ir teikia galimybę identifikuoti jį socialiai. Gyvenimo stilių daugelis mokslininkų įvardija kaip kultūriškai nulemtą būties būdą: gyvenimo modelį, elgseną, motyvus, vertybių skalę, tikslus ir jų įgyvendinimo sąlygas (Beck, 1992; Grigas, 2003; Giddens, 2000 ir kt.).

A. Adleris gyvenimo stilių suprato kaip neskaidomą asmenybės visumą. Jo teigimu, žmogaus gyvenimo stilių atspindi visos išraiškos formos – mąstymas, jausmai, veiksmai, sąmonė, pasąmonė ir kt. (Brėdienė, 1998).

Taigi galima teigti, kad *gyvenimo stilius* – tai strategijos, padedančios realizuoti gyvenimo planus. Tai ir žmogaus pozicija vertinant save, elgsenos strategija šiuo metu ir ateities prognozės. Tai ir pasiekimų vertinimas bei pasirengimas tęsti ar keisti gyvenimo liniją, gyvenimo scenarijų.

The concept of lifestyle is particularly broadly used in market research (Holt, 1997) and enables to perceive individuals' daily consumption needs, identify wishes and their impact, seeking lifestyle the person wants. In A. Giddens' (2000) opinion, lifestyle is routine practices which correspond to the skills of nourishment, clothes, behaviour, etc., however, these man's routine actions are influenced by reflection and due to that they may change together with the change in the individual identity. Routine practice consists of minor decisions taken by the individual every day (for example, how to dress, what to eat, how to behave at work), besides, every choice is related to the questions not only about how to behave but also whom to be. At the same time it becomes clear that the more the individual moves away from traditional decisions the more lifestyle influences the very nature of identity (individuality), the ways of its formation and reorganisation. Based on that, lifestyle should be defined as *the more or less integral unity of practices of an individual not only because they are useful but also because they provide material form for certain personality-related plots* (p. 113). Lifestyle is being associated with the unity of habits and guides, thanks to which he/she creates a certain important unity for retaining relative safety, in the limits of which the consistency of choices creates a more or less ordered picture. The person representing a certain lifestyle understands very well that there are things which will never be done (chosen) by him/her and that there are people whom he/she will never accept. Moreover, the pressure for the choice or creation of lifestyle comes from prevailing models of group behaviour and social economical conditions (Мартиновский, Яковук, 2003).

The concept of *lifestyle* in the first place must be related to the existence of the opportunity of individual choice, i.e., lifestyle is freely chosen and distinctly individualised. Hence, one of the elements determining the lifestyle is the existence of relative freedom of choice: the individual's behaviour determines his/her status in the social space and provides the opportunity to identify it socially. Many scientists call lifestyle a culturally determined way of being: life model, behaviour, motives, scale of values, aims and their implementation conditions (Beck, 1992; Grigas, 2003; Giddens, 2000 et al.).

The representative of individual psychology A. Adler understood lifestyle as an irresolvable unity of a personality. He states that the man's lifestyle is reflected in all forms of expression – in thinking, feelings, actions, consciousness and subconsciousness and in any expression of the personality (Brėdienė, 1998).

Thus, it can be stated that *lifestyle is strategies* helping to implement life plans. These include a man's standpoint towards himself/herself and behavioural strategy in the present and projections for the future. These also include assessment of achievements and readiness to continue or change the life line, the scenario of life.

Akademinio jaunimo gyvenimo stiliaus ugdymo(si) problemos. Šiandieninis studentas turi įgyti tokios patirties, kuri leistų jam formuoti gyvenimo stilių, padėsiantį įveikti postmodernios visuomenės gyvenimo reikalavimus. Būsimieji pedagogai privalės gyventi naujame, nuolat besikeičiančiame postmoderniame pasaulyje. Tėvų patirtis ir jų gyvenimo stilius vis mažiau gali būti pavyzdžiu, kaip gyventi (Čiužas, Ratkevičienė ir kt., 2005). Pokalbiai su kūno kultūros specialybės studentais patvirtino faktą, kad pirmakursiai patenka į naują socialinę aplinką, kuri sutrikdo įprastą mokyklinį stereotipą. Naujomis sąlygomis įvyksta perėjimas į savarankišką aktyvią veiklą (ypač tai pasakytina apie studentus iš kaimo vietovių). Atvykęs į aukštesniąją mokyklą, buvęs abiturientas turi keisti savo gyvenimo stilių, derinti veiksmus prie naujų sąlygų. Tokioje situacijoje dažnai studentas lieka vienišas su savo mintimis ir problemomis.

Akademinis jaunimas, kaip labiausiai aktyvi jaunimo dalis, šiandieninėje visuomenėje įgyja ypatingą svarbą (Liuobikienė, Brazienė, Navasaitienė, 2002). Viena vertus, pats studijavimo faktas liudija apie universitetinio išsilavinimo, kaip vertybės, pripažinimą – universitetinis išsilavinimas suteikia jauniems žmonėms tam tikrą socialinį statusą, galimybę tapti aukštos kvalifikacijos specialistais. Antra, akademinis jaunimas – tai būsimi profesionalūs specialistai ir ekspertai, ateityje papildysiantys darbo rinką. Studijų procese įgydami profesinę kompetenciją, studentai kelia sau gyvenimo tikslus, numato jų siekimo kelius, vertybines orientacijas ir poreikius, kuriais remdamiesi kuria savo gyvenimo stilių, planuoja jo strategiją (Astra, 1993; Kaminskaitė, 1996). Viena iš šiandienos visuomenės problemų – nėra organizuoto ir tikslingo valstybės palaikymo, nesuformuota jaunimo politika, prarandamas jaunų žmonių tikėjimas tuo, kad inovatyvus, kūrybiškas ir profesionalus akademinio jaunimo potencialas gali būti reikalingas ir efektyviai išnaudotas – jaunimas suvokia jų poreikių ir esamų galimybių nesuderinamumą (Kaminskaitė, 1996; Tamošauskas, 2000). Ši nesuderinamumą dar labiau paaštrina stebimas nedarbas, menki universitetų absolventų darbo rinkos poreikiai. Vis dažniau absolventai persikvalifikuoja arba įsidarbina ne pagal įgytą kvalifikaciją. Universitetų absolventai stichiškai prisitaiko prie esamos situacijos, prioritetą teikdami toms elgsenos normoms ir vertybėms, kurios garantuoja jiems finansinę nepriklausomybę, sėkmę ir materialinę gerovę. Todėl minėtų socialinių problemų, su kuriomis susi-

The problems of (self-)development of lifestyle of academic youth. The student needs preparation so that he/she understands mental and intellectual conditions that are necessary for coping with problems of varying difficulty that he/she will encounter in the future. Thus, today's student must acquire such experience which would help him/her to form his/her lifestyle helping to cope with post-modern society's life requirements. Future teachers will have to live in the new, constantly changing post-modern world. The importance of parents' experience and their lifestyle as an example how to live lessens (Čiužas, Ratkevičienė et al., 2005). The discussions with the students of physical education confirmed the fact that first-year students come to a new social environment, which disturbs normal school stereotype. In new conditions the transition to the independent active activity takes place (particularly for the students from villages). Having come to the higher educational institution, the former school-graduate must change his/her lifestyle and adjust his/her actions to new conditions. In such situations the student is often left alone with his thoughts and problems.

Academic youth as the most active and adaptive part of young people in the contemporary society acquires a particular significance (Liuobikienė, Brazienė, Navasaitienė, 2002). On one hand, the very fact of studying evidences the acknowledgement of university education as a value – university education provides young people with a certain social status, the opportunity to become a high qualification specialist. Second, the academic youth is the resource of professional specialists and experts, which will supplement the job market on management and administration levels in the future. In the process of studies, acquiring professional competence, students raise certain aims of life, project the ways of seeking them, valuerelated orientations and needs, based on which they create their lifestyle and plan its strategy (Astra, 1993; Kaminskaitė, 1996). Therefore, today students encounter a particularly complex problem: in the absence of organised and purposeful state support and policy of youth in general, the young people's trust and hope that the innovative, creative and professional potential of academic youth can be necessary and effectively used is lost – young people perceive the incompatibility of their needs and opportunities (Kaminskaitė, 1996; Tamošauskas, 2000). This incompatibility is still sharpened by the observed problem of unemployment, low demand of job market for university graduates. Increasingly often the tendencies of graduates' re-qualification or employment not according to the acquired qualification are observed. University graduates adapt to the present situation spontaneously prioritising such behavioural norms and values which ensure financial independence, success and material wealth for them. Therefore, the investigation of the above mentioned social problems the academic youth encounters acquired significance for students' successful socialisation at the university.

duria akademinis jaunimas, tyrimas reikšmingas dėl sėkmingos studentų socializacijos universitete.

Šiuolaikinio jaunimo sąmonėje ir elgesyje dominuoja materialinės gerovės siekis ir noras gauti malonumą „čia“ ir „dabar“, o pinigų kultas tampa prioritetu, nustumdamas į antrą planą akademinės studijas (Мартиновский, Яковук, 2003). Pastebimą tradicinių kultūros vertybių poveikio susilpnėjimą atspindi „klipų kultūros“ paplitimas. Dėl to formuojasi mozaikinė masinės kultūros erdvė, atplėšta nuo nacionalinių šaknų, iš pirmo žvilgsnio prieinama kiekvienam, bet iš tikrųjų negalinti praturtinti jauno žmogaus asmenybės. Kriškaitai analizuodamas šią situaciją, E. Fromas (2005) pastebi, kad *sudaiktintas žmogus leidžia laiką užsiimdamas veikla, kuri jam neįdomi, tarp žmonių, kurie jo nedomina, sukurdamas daiktus, kurie jam nėra svarbūs. Kada jis nekuria, jis vartoja. Jis yra tarsi amžinas kūdikis su atidaryta burna, pasyviai ryjantis viską, ką į ją įmeta siekianti nugalėti nuobodulį pramonė – cigaretės, gėrimus, kiną, televiziją, sportą, skaitymą ir t. t.* (p. 53–54). Tokioje situacijoje vienu iš būdingiausių šiuolaikinio žmogaus bruožų tampa pasyvumas, kuris yra tik vienas bendresnio ligos sindromo, vadinamojo „susvetimėjimo sindromo“, simptomų. Tarp kitų esminių negatyvių technologinės visuomenės pasekmių E. Fromas (2005) pamini asmeninio gyvenimo netektį ir tiesioginių tarpasmenybinių kontaktų praradimą (p. 71). Būdamas pasyvus, žmogus nebando surasti savo vietos pasaulyje, jis atsisako savo idealų, todėl dažnai jaučiasi bejėgis, jam kyla identifikacijos problemų ir pan.

Kūno kultūros specialybės studentų akademinio gyvenimo ypatumai. Analizuojant būsimųjų kūno kultūros pedagogų akademinį gyvenimą išryškėja tai, kad daugelis aktyviai sportuojančių studentų savo kasdienį gyvenimą dalija į dvi socialines aplinkas: *akademinę veiklą ir aktyvų treniruočių ir sporto varžybų procesą*. Tokius studentų socialinius ryšius galima pavadinti dviguba socializacija. Sąvoką *dviguba socializacija* L. Dencik (2005) vartoja analizuodamas vaikų postmoderniojo gyvenimo išsivikinimo kokybės ypatumus. Tas faktas, kad sportuojančių studentų kasdienis gyvenimas dalijamas į mažiausiai du skirtingus kontekstus, leidžia minėtą sąvoką vartoti ir analizuojant studentų gyvenimo stilius. Šiuos du kontekstus, anot L. Dencik (2005), galima laikyti skirtingomis *socialinėmis arenomis*, iš kurių kiekvienai būdinga *socialinė scenografija*. Veikti dviejuose kontekstuose – akademinė studijų ir sporto – sudėtinga užduotis studentui, nes tai

In the context of the analysed problem it is purposeful to focus on the fact that the dominating ideas in the consciousness and behaviour of the modern youth are endeavour of material wealth and wish to get the pleasure “here” and “now”, while the cult of money becomes the priority, placing academic studies to the second plan (Мартиновский, Яковук, 2003). The noticeable weakening of traditional cultural values is accompanied by the spread of the so-called “culture of clips”. Due to that the space of mosaic mass culture, which is detached from national roots and from the first sight is available to everyone but actually unable to enrich the young man’s personality, is being formed. Critically analysing this situation, E. From (2005) points out that *materialised man spends time being occupied with the activity which is not interesting for him/her, among people who are not interesting to him/her, creating objects that are not important for him/her. When he/she is not creating, he/she is consuming. He is as if an everlasting infant with an open mouth, passively swallowing everything that is thrown into it by the industry, which is called to overcome boredom – cigarettes, drinks, cinema, television, sports, reading, etc.* (p. 53-54). In such situation passiveness becomes the commonest and at the same time most pathological features of the modern man, being only one out of the more general illness syndrome, the so-called “syndrome of alienation”. Among other critical negative consequences of the technological society E. From (2005) mentions the loss of personal life and of proximate interpersonal contacts (p. 71). Being passive the man does not try to find his/her place in the world, he/she refuses his/her ideals and everything what they presuppose. Therefore, he/she feels helpless and full of worry, he/she encounters identification problems and does not feel unbroken (incomposite).

The peculiarities of physical education students’ academic life. The analysis of prospective physical education students’ academic life discloses that many students who actively go in for sports divide their personal life into two social environments – *academic activity and active process of training sessions and sport contests*. Such students’ social relations can be called the situation of double socialisation. The concept *double socialisation* is applied by L. Dencik (2005) in the analysis of the peculiarities of the quality of mastering children’s post modern life. Because daily life of students who go in for sports is divided at least into two different contexts, we would think it is purposeful to apply the abovementioned concept analysing students’ lifestyles too. According to L. Dencik (2005), these two contexts can be treated as different *social arenas*, every of which is characterised by *social scenography*. It is a difficult task for a student to act in two contexts – of academic studies and sports – because this means a constant adjustment to every context separately and jointly relating them, i.e., student’s alternative activity in two activities (for students who work even

reiškia nuolatinį derinimąsi prie kiekvieno konteksto atskirai ir kartu juos siejant, t. y. studento pakaitinė veikla turi tapti vientisa akademinė veikla. *Šis dvigubos socializacijos modelis verčia studentus konstruoti savo gyvenimo stilių, racionaliai pasirenkant orientyrus ir vertybes, gyvenimo kryptį ir turinį.*

Neabejotina, kad dvigubos socializacijos situacija veikia studento gyvenimo stilių labai įvairiausiškai. Dažnai sunku prisitaikyti prie naujų socialinių ir ekonominių sąlygų, atrasti tą gyvenimo stilių ir jo konstravimo strategiją, garantuojančią užsibrėžtų tikslų pasiekimą. Literatūros šaltinių (Tamošauskas, 2000) analizė leidžia teigti, kad mokslo tyrimuose dažnai pamiršamas šio poveikio aspektas studentui, jo asmenybės raidai. Todėl šiandien **aktualia problema** tampa mokslo tyrimai, padėsiantys suvokti sportuojančių studentų universitetinio gyvenimo realybę, jų gyvenimo stiliaus ypatumus. *Taigi aktualu atlikti mokslo tyrimus, analizuojančius studentų veiklą dviejuose kontekstuose – akademinių studijų ir sporto, ištiriant, kaip šios dvi socialinės aplinkos (arba socialiniai kontekstai) veikia patį studentą, nes tai, kaip jam pavyksta tvarkyti savo gyvenimą, dalyvaujant įvairiose aplinkose, lemia jo gyvenimo stiliaus formavimąsi.*

Sportuojantys studentai didelę laiko dalį praleidžia treniruodamiesi ir neturi galimybių dalyvauti kitose universitetinio gyvenimo socialinėse arenose, tokiu būdu tapdami tarsi savotiškos atskirties grupe. Ta aplinkybė, kad didelė dalis studentų atstovauja elitiniam sportui, kuris atima reikšmingą jų kasdienio gyvenimo laiko ir jėgų dalį, verčia taip gyvenantį studentą keistis, prisitaikyti prie tokios socialinės situacijos ir bandyti „neiškristi“ iš bendro universitetinio gyvenimo, susaistyto socialiniais ryšiais.

Dvigubos socializacijos modelis atskleidžia, kokie socialiniai reikalavimai keliami būsimajam kūno kultūros pedagogui, nuolat turinčiam kaitaliooti skirtingus sociotipus ir taikytis prie jų galiojančios bendravimo logikos. Gali būti, kaip teigia L. Dencik (2005), kad tokį modelį galima apibendrinti ir taikyti kaip postmodernistinio amžiaus žmogaus „bendravimo užduočių“ modelį. Tai, pavyzdžiui, būtų ir reikalavimas sugebėti kaitaliooti, ir tinkamai funkcionuoti skirtingose „viešosiose arenose“. Be to, L. Dencik akcentuoja reikalavimą nuolat taikytis prie vis naujų situacijų, dalytis savo gyvenimu ir kasdienybe su skirtingos patirties ir lygio žmonėmis.

in three activities) must turn into an integral academic activity. *The model of this double socialisation makes students construct their lifestyle, rationally choosing guides and values for the identification of the trend and content of their life.*

There are no doubts that the situation of double socialisation influences student's lifestyle very comprehensively. In such conditions often it is difficult to adapt to the new social economical space, find such lifestyle and the strategy of its construction which would ensure the achievement of planned aims. The analysis of literary sources (Tamošauskas, 2000) enables us to state that in scientific research the aspect of this impact for the student and his/her personality development is often forgotten.

Therefore, today scientific research which will help to perceive the university life reality and lifestyle peculiarities of students who go in for sports turns into a **topical problem**. *Thus, it is topical to direct scientific research to students' activity in two contexts – academic studies and sports, investigating how these two social environments (or social contexts) influence the very student. Namely, how he/she succeeds to manage his/her life acting in two (or even three) environments and changing them and how they determine the formation of his/her lifestyle.*

Students who go in for sports spend a big part of their time in training sessions and do not have a possibility to transfer to other social arenas of university life, this way becoming as if a particular exclusion group. The circumstance that a big share of students represents elite sport which takes a significant part of their daily time and energy, forces the student who leads such way of life to change, adjusting to such social situation and trying not to “fall out” from the common university life net bound by social relations.

The model of double socialisation discloses social requirements raised for the prospective physical education teacher, who must continuously change different sociotypes and adjust to communication logic held in every of them. According to L. Dencik (2005), it may be that such model can be generalised and applied as the man's model of “communication tasks” in the post modern age in general. This, for example, would be also a requirement to be able to change and suitably function in several different “public arenas”. Besides, L. Dencik emphasizes the requirement of permanent adjustment to new situations and sharing one's life and commonness with people who have different experience and level.

The permanently changing social context in which the student lives his/her daily life, requires to self-develop many sides of a personality or the

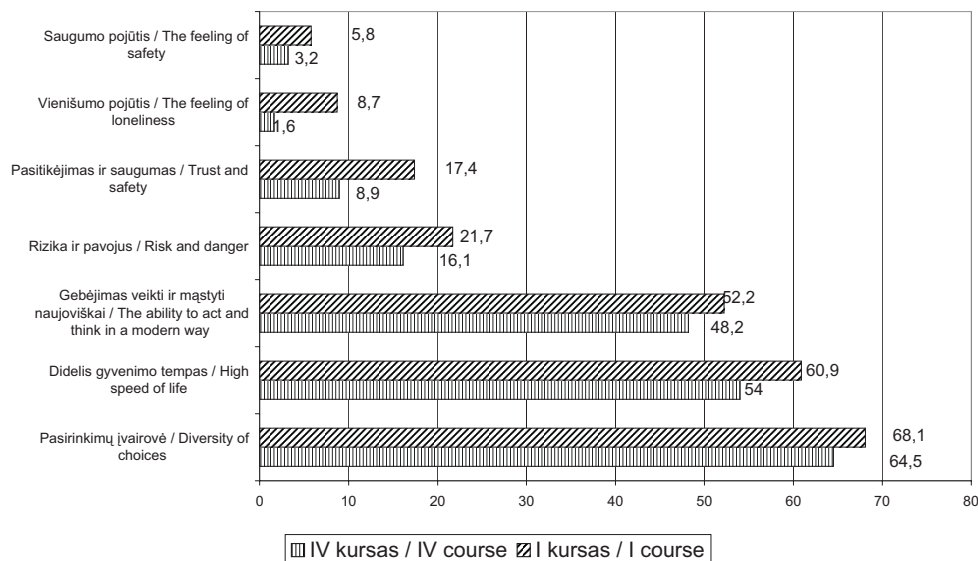
Nuolat besikeičiantis socialinis kontekstas, kasdien supantis studentą, reikalauja iš jo išsiugdyti daug įvairių asmenybės ar savasties pusių. Kiekvienas žmogus, norėdamas funkcionuoti tikslingai (savo paties požiūriu), būtinai turėti sugebėti būti lankstus. Kad galėtų gyventi šiame socialiniame pasaulyje, individas turi efektyviai taikytis prie įvairių nevienodų socialinių kodų ir juos kaitaloti, pavyzdžiui, instrumentinį socialinį bendravimą akademinėje veikloje keisti emociniu socialiniu bendravimu laisvalaikiu (Бурханов, Носова, Байгутанов, 1992).

Tai reiškia vis didėjantį reikalavimą studentui nuolat prisitaikyti – tam reikalingas gebėjimas ypač stipriai kontroliuoti save: *reikia tapti socialiai labai jautriu, išsiugdyti tam tikrą „socialinę klausą“, gebėti klasifikuoti, skirti, pasirinkti.*

Tyrimo rezultatai ir jų analizė.

Studentų asmeninio gyvenimo pokyčiai.

Taikant anketinės apklausos metodą išaiškėjo tai, kad didžiausias skaičius tiek I (68,1%), tiek IV kurso (64,5%) studentų pripažino šiandieninio postmodernaus gyvenimo jiems teikiamą pasirinkimų įvairovės galimybę (žr. 1 pav.).

1 pav. Studentų asmeninio gyvenimo pokyčiai (I ir IV kursas)

Figure 1. Changes in the students' personal life (first and fourth year)

Vertinant šį reiškinį lyties aspektu (žr. 2 pav.) esminių skirtumų nepastebėta: 55,9% vaikinių ir 67,9% merginų akcentavo, kad šiuolaikinis gyvenimas teikia pasirinkimų įvairovę. Daugiau negu pusė I kurso studentų (54%) ir beveik tiek pat (60,9%) IV kurso studentų kaip šio laikmečio bruožą nurodė didelį gyvenimo tempą: merginos tai pažymėjo dažniau (58,5%) negu vaikinai (47,1%). 52,2% tirtų I kurso studentų ir beveik pusė (48,2%) IV kurso studentų (žr. 1 pav.) kaip naują pokytį jų gyvenime,

self. In order to function purposefully (from one's own perspective) every person needs to be able to be flexible. In order to live in this social world the individual must effectively adjust to various social codes and interchange them, for example, replace instrumental social communication in academic activity with emotional social communication at leisure time (Бурханов, Носова, Байгутанов, 1992).

This means the increasingly growing requirement for the student to adjust permanently. This requires the ability to control oneself particularly well: *it is necessary to become socially very sensitive, self-develop a certain "social hearing", and be able to classify, distinguish and choose.*

Research results and their analysis

Changes in students' personal life

Applying the method of the questionnaire survey it was found that the majority of both first-year (68.%), and fourth-year students (64.5%) acknowledged the opportunity of the diversity of choice provided to them by contemporary post-modern life (Figure 1).

Assessing this phenomenon in the aspect of gender differences (Figure 2) no significant differences were noticed: 55,9% of lads 67,9% of girls emphasized that modern life provides the diversity of choices. Over half of first-year students (54%) and 60,9% of fourth-year students indicated high speed of life as the change of these times; girls indicated this change more often (58,5%) than lads (47,1%). 52,2% of the respondents first-year students and almost half (48,2%) of fourth-year students (Figure1) indicated the ability to act and think in a modern

sąlygojamą postmodernios visuomenės, pažymėjo gebėjimą veikti ir mąstyti naujoviškai. Lyginant lyties aspektu (žr. 2 pav.) šį pokytį dažniau pripažino vaikinai (52,9%) negu merginos (49,1%).

Žymūs mokslininkai (Brezzinski, 1998; Fromm, 2005) susirūpinę konstatuoja, kad pasaulį ištiko dvasios krizė. Amerikiečių politologas Z. Brezinski (1998) perspėja, kad pasauliui gresia pražūtis, jei nebus bandoma atgaivinti moralinių kriterijų, jeigu savikontrolė nebus iškelta aukščiau už savitikslų materialinių vertybių ir juslinių malonumų tenkinimą. Jis taip pat išreiškia nerimą, kad pasaulyje vykstančios globalinės permamos tampa nevaldomos.

Taigi šiandien, kai pasaulį krečia dvasinė krizė, įdomu pastebėti, kad tik nedidelė dalis tirtų studentų (21,7% I kurso ir 16,1% IV kurso) kaip modernėjančios visuomenės sukeltą pokytį jų asmeniniame gyvenime įvardijo riziką ir pavojų. Vaikinai šį pokytį įvardijo žymiai dažniau (20,1%) nei merginos (8,8%). Šis faktas patvirtina anksčiau išsakytą mintį, kad Lietuva dar nėra taip stipriai paveikta globalizacijos sukeltų grėsmių.

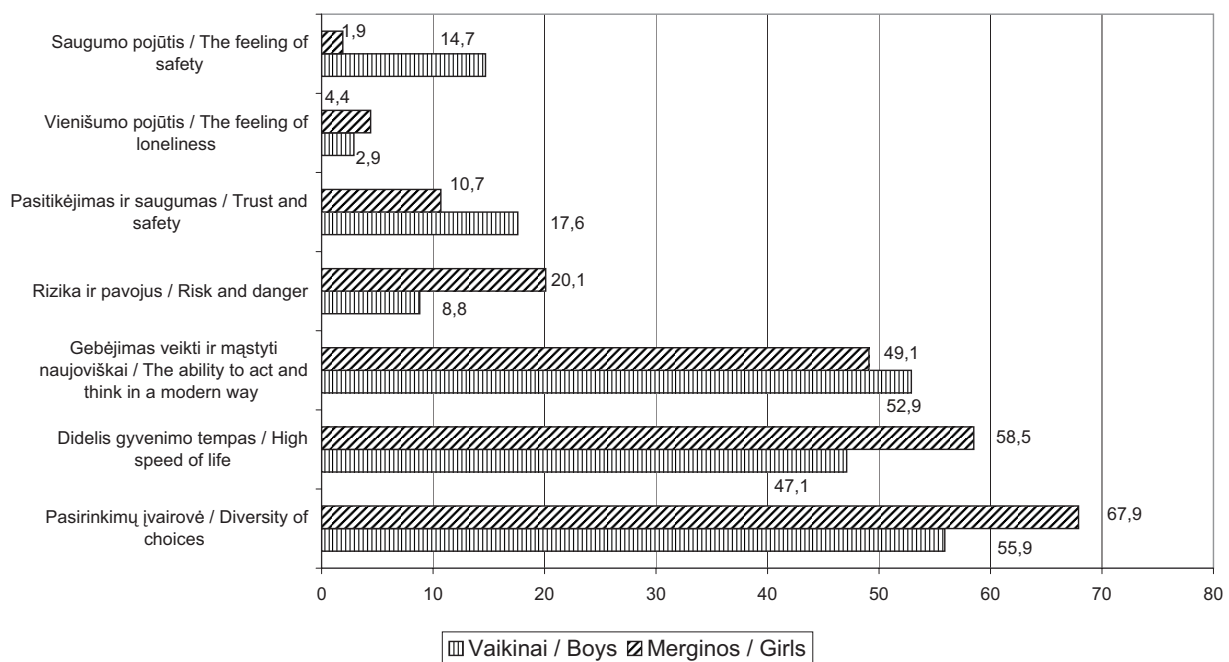
Šiame kontekste paradoksaliai atrodo tai, kad pasitikėjimo ir saugumo pojūtį asmeniniame gyvenime pripažįsta 17,4% I kurso ir 8,9% IV kurso studentų (žr. 1 pav.). Lyties aspektu pasiskirstymas toks: 17,6% vaikinų ir 10,7% merginų pažymi pasitikėjimo ir saugumo pojūtį, kaip pokytį jų asmeniniame gyvenime, sąlygotą šių dienų visuomenės tendencijų (žr. 2 pav.).

way as a new change (determined by the post-modern society) in their life. Comparing in the aspect of gender differences (Figure 2), this change was more often acknowledged by lads (52,9%) than girls (49,1%).

Currently famous world scientists (Brezzinski, 1998; Fromm, 2005) state with concern that spiritual crisis struck the world. The American politologist Z. Brezinski (1998) warns that ruin threatens the world if no attempts are made to revive moral criteria, if self-control does not take priority over egoistic satisfaction with material values and sensual pleasures. He also expresses concern that global changes that take place in the world become uncontrolled.

Thus, today, when the world is shaken by spiritual crisis it is interesting to notice that only a small share of the investigated students (21,7% of first-year students and 16,1% of fourth-year students) identified risk and danger as the change in their personal life that was caused by modernising society. Lads named this change much more often (20,1%) compared to the girls (8,8%). This fact, in our opinion, confirms the above-mentioned idea that Lithuania is still not so strongly influenced by the tendencies caused by globalisation.

In this context it is paradoxical that (when only a small share of students acknowledged danger and risk opportunities) the feeling of trust and safety is acknowledged by 17,4% first-year students and 8,9% of fourth-year students (Figure 1). In the aspect of gender the distribution is as follows: 17,6% of lads and 10,7% of girls note trust and safety as a change in their personal life determined by contemporary social tendencies (Figure 2).

2 pav. Studentų asmeninio gyvenimo pokyčiai lyties aspektu
 Figure 2. Changes of students' personal life in the aspect of gender

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad tik labai nedidelė dalis tirtų studentų (5,8% I kurso ir 3,2% IV kurso) pažymėjo vienišumo pojūtį (žr. 1 pav.). Vertinant šį faktą lyties aspektu, šiek tiek daugiau merginų (4,4%) nei vaikinų (2,9%) išskyrė vienišumo pojūtį (žr. 2 pav.).

3.2. Situacinio studentų gyvenimo stiliaus planavimo ypatumai

Atliekant tyrimą buvo siekiama išsiaiškinti I ir IV kursų studentų elgsenos, atitinkančios nuolatinių postmodernios visuomenės pokyčių, adekvatumą bei reakciją į šiuos pokyčius (žr. 1 lentelę).

Tyrimo iškeltiems uždaviniams išspręsti buvo suformuluotas klausimas: „Jeigu apsispręstum keisti savo gyvenimo stilių, koku būdu tai darytum?“ Į šį klausimą tiriamieji atsakinėjo remdamiesi anketoje pateiktais teiginiais (žr. 1, 2 lentelės).

It should be noted that only a very small part of the investigated students (5,8% first-year students and 3,2% of fourth-year students) noted the feeling of loneliness which was brought to their personal life by the post-modern state (Figure 1). Assessing this fact in the aspect of gender, slightly more girls (4,4%) compared with lads (2,9%) distinguished the feeling of loneliness (Figure 2).

3.2. The peculiarities of planning students' situational lifestyle.

At the same time the study was aimed at disclosing the adequacy of first-year and fourth-year students' behaviour, which corresponds to constant changes in the postmodern society, and the reaction to these changes (Table 1).

To solve the tasks of the study the following question was formed: "If you decide to change your lifestyle, how would you do it?" This question was answered by the investigated based on the statements given in the questionnaire (Table 1, 2).

1 lentelė. Situacinis studentų gyvenimo stiliaus planavimas (I ir IV kursas)
Table 1. Situational planning of students' lifestyle (I and IV year)

Teiginys (klausimas) Statement (question)	Kursas Year	Atsakymai (proc.) Answers (percent)		Skirtumas Difference	
		Taip Yes	Ne No	χ^2	<i>p</i>
Mažiau vertinčiau nuolatinį ekonominį kaupimą I would less appreciate constant economical accumulation	I	2,9	97,1	5,247	0,022
	IV	12,9	87,1		
Siekčiau asmeninio tobulėjimo – saviraiškos ir kūrybinių galių puoselėjimo I would seek personal improvement – development of self-expression and creative abilities	I	65,2	34,8	2,277	0,131
	IV	54,0	46,0		
Laikyčiausi ekologinės etikos principų, siekčiau harmonijos su gamta I would follow the principles of ecological ethics, I would seek harmony with nature	I	10,1	89,9	0,060	0,807
	IV	11,3	88,7		
Rinkčiausi sveiką gyvenseną I would choose healthy lifestyle	I	42,0	58,0	0,618	0,432
	IV	36,3	63,7		
<i>Siekčiau įgyti šių kompetencijų: I would seek to acquire these competencies:</i>					
Savęs pažinimo Self-cognition	I	43,5	56,5	0,419	0,518
	IV	38,7	61,3		
Savigarbos Self-respect	I	42,0	58,0	3,811	0,051
	IV	28,2	71,8		
Komunikavimo Communication	I	50,7	49,3	0,919	0,338
	IV	43,5	56,5		
Jausmų ir emocijų valdymo Control of feelings and emotions	I	52,2	47,8	0,254	0,614
	IV	48,4	51,6		
Kritinio mąstymo Critical thinking	I	31,9	68,1	0,380	0,538
	IV	36,3	63,7		
Problemų sprendimo Problem solving	I	62,3	37,7	3,457	0,063
	IV	48,4	51,6		
Kūrybiškumo Creativity	I	52,2	47,8	3,683	0,055
	IV	37,9	62,1		
Mokymosi mokytis Learning to learn	I	56,5	43,5	9,339	0,002
	IV	33,9	66,1		

Tyrimo rezultatai buvo analizuojami ir lyties aspektu (žr. 2 lentelę).

The results of the study were analysed in the aspect of gender too (Table 2).

2 lentelė. Situacinis studentų gyvenimo stiliaus planavimas lyties aspektu
Table 2. Situational planning of students' lifestyle in the aspect of gender

Teiginys (klausias)	Lytis Gender	Atsakymai (proc.) Answers (percent)		Skirtumas Difference	
		Taip Yes	Ne No	χ^2	<i>p</i>
Mažiau vertinčiau nuolatinį ekonominį kaupimą I would less appreciate constant economical accumulation	V	14,7	85,3	1,412	0,235
	M	8,2	91,8		
Siekčiau asmeninio tobulėjimo – saviraiškos ir kūrybinių galių puoselėjimo I would seek personal improvement – development of self-expression and creative abilities	V	50,0	50,0	1,093	0,296
	M	59,7	40,3		
Laikyčiausi ekologinės etikos principų, siečiau harmonijos su gamta I would follow the principles of ecological ethics, seek harmony with nature	V	17,6	82,4	1,948	0,163
	M	9,4	90,6		
Rinkčiausi sveiką gyvenimą I would choose healthy lifestyle	V	38,2	61,8	0,000	0,989
	M	38,4	61,6		
<i>Siekčiau įgyti šių kompetencijų: I would seek to acquire these competencies:</i>					
Savęs pažinimo Self-cognition	V	35,3	64,7	0,449	0,503
	M	41,5	58,5		
Savigarbos Self-respect	V	29,4	70,6	0,262	0,609
	M	34,0	66,0		
Komunikavimo Communication	V	55,9	44,1	1,585	0,208
	M	44,0	56,0		
Jausmų ir emocijų valdymo Control of feelings and emotions	V	41,2	58,8	1,211	0,271
	M	51,6	48,4		
Kritinio mąstymo Critical thinking	V	47,1	52,9	2,775	0,096
	M	32,1	67,9		
Problemų sprendimo Problem solving	V	44,1	55,9	1,419	0,234
	M	55,3	44,7		
Kūrybiškumo Creativity	V	38,2	61,8	0,383	0,536
	M	44,0	56,0		
Mokymosi mokytis Learning to learn	V	41,2	58,8	0,011	0,918
	M	42,1	57,9		

Tyrimo rezultatai parodė, kad teiginį „Mažiau vertinčiau nuolatinį ekonominį kaupimą materialinių vertybių kaupimą“ pasirinko tik 2,9% I kurso ir 12,9% IV kurso studentų. Šis faktas rodo, kad akademiniam jaunimui labai svarbi materialinė gerovė. Minėto teiginio pasirinkimo skirtumai lyginant I ir IV kurso studentus yra statistiškai patikimi ($\chi^2 = 5,247$; $p < 0,05$). Tam įtakos, matyt, turi tai, kad visuomenė yra linkusi, anot E. Frommo (2005), įsigyti nuosavybę ir siekti pelno. Dėl šios priežasties „turėjimą“ daugelis laiko natūraliausiu ir net vieninteliu priimtiniu gyvenimo būdu, o ne viena iš galimų gyvenimo orientacijų.

Analizuojant antrojo teiginio „Siekčiau asmeninio tobulėjimo – saviraiškos ir kūrybinių galių puoselėjimo“ pasirinkimų dažnį išryškėjo, kad 34,8% I kurso studentų ir net 46,0% IV kurso studentų

The results of the study demonstrated (Table 1) that the statement “*I would less appreciate constant economical accumulation*” was chosen only by 2,9% of the first-year students and 12,9% of the fourth-year students. This fact demonstrates that academic youth pays much attention to the material side of life. The differences of the choice of the above-mentioned statement comparing first and fourth year students are statistically reliable ($\chi^2 = 5.247$; $p < 0,05$). This is influenced, according to E. Fromm (2005), by the fact that the society in which we live is bound to acquire property and seek profit and we rarely meet the features of such way of existence as being. Due to this reason possession is by many people maintained the most natural and even the only acceptable way of life. All of it particularly complicates the perception of being as a way of existence or at least the understanding that possession is only one of possible orientations of life (p. 45).

nepasirinko šio teiginio, t. y. keisdami savo gyvenimo stilių studentai nesiektų asmeninio tobulėjimo–saviraiškos ir kūrybinių galių puoselėjimo. Šis faktas leidžia teigti, kad šiandieninis universitetinis išsilavinimas menkai orientuoja studentus pasirinkto tikslo link, neugdo gebėjimų planuoti gyvenimą, realizuoti save.

Tyrimo rezultatai atskleidė tai, kad tiriamieji pernelyg menkai suvokia ekologinę etiką, harmonijos su gamta svarbą žmogaus sveikatai, t. y. jeigu tiriamieji apsispręstų keisti gyvenimo stilių, tai harmonijos su gamta siektų tik 10,1% I kurso studentų ir 11,3% IV kurso studentų, sveiką gyvenseną rinkęsi tik 42% I kurso ir 36,3% IV kurso studentų.

Šiuolaikinėje visuomenėje, siekiant profesinės karjeros ar apskritai siekiant sėkmingai integruotis į visuomenę, labai svarbu išsiugdyti tiek bendrąsias kultūrinės, tiek profesines, tiek asmenines kompetencijas. Tiriamiesiems buvo pasiūlyta išsirinkti tas kompetencijas, kurios, jų manymu, yra svarbios keičiant gyvenimo stilių (žr. 1 lentelę). Apibendrinus tyrimo rezultatus paaiškėjo, kad savęs pažinimo kompetenciją pasirinktų 43,5% I kurso ir 38,7% IV kurso studentų. Kelia nerimą tai, kad 56,5% I kurso ir net 61,3% IV kurso studentų nesuvokia savęs pažinimo svarbos keičiant gyvenimo stilių. Savigarbos kompetenciją rinkęsi 42% I kurso ir tik 28,2% IV kurso studentų; 50,7% I kurso ir tik 43,5% IV kurso studentų pripažino komunikavimo kompetencijos svarbą konstruojant savo gyvenimo stilių.

Panašus tirtų studentų skaičius (52,2% I kurso ir 48,4% IV kurso) keisdamas gyvenimo stilių suteiktų didesnę reikšmę jausmų ir emocijų valdymo kompetencijai. Šiek tiek daugiau nei trečdalis tirtų studentų (31,9% I kurso ir 36,3% IV kurso) pabrėžė kritinio mąstymo svarbą. 62,3% pirmakursių pasirinko problemų sprendimo kompetenciją, nors IV kurso – tik 48,8%. Galima daryti prielaidą, kad baigiamuosiuose kursuose didesnė studentų dalis jau yra įvaldžiusi problemų sprendimo įgūdžius. Ne itin populiarūs (ypač tarp ketvirtakursių) pasirodė kūrybiškumo kompetencija (ją pasirinko 52,2% I kurso ir tik 37,9% IV kurso studentų). Mokymosi mokyti kompetenciją, kuri Europos švietimo tarybos ekspertų įvardijama kaip viena reikšmingiausių, pasirinko 56,6% I kurso ir tik 33,9% IV kurso studentų. Šis skirtumas, lyginant I ir IV kurso studentus, yra statistiškai patikimas ($\chi^2 = 9,339$, $p < 0,05$).

Analizuojant šią problemą lyties aspektu (žr. 2 lentelę) pirmiausia išryškėjo tai, kad merginos

Analysing the frequency of choosing the second statement “*I would seek personal improvement – development of self-expression and creative abilities*”, it was found that 34,8% of the first-year students and even 46,0% of the fourth-year students did not choose this statement, i.e. changing their lifestyle, the investigated students would not seek personal improvement - the development of self-expression and creative abilities. In our opinion, this fact shows that contemporary university education poorly orientates students to the future and does not develop the ability to plan life and materialize oneself in it. For that purpose it is necessary to develop students' new thinking, their positive activeness.

The results of the study also demonstrated that the investigated too poorly perceive ecological ethics and the importance of the harmony with nature for a man's health, i.e. if they decided to change their lifestyle, only 10,1% of the first-year students and 11,3% of the fourth-year students would endeavour it; healthy lifestyle would be chosen by only 42% of the first-year students and 36,3% of the fourth-year students.

Perceiving that seeking professional carrier and in general successfully integrating in new conditions in the contemporary society it is very important to self-develop both common cultural and professional and personal competencies, the investigated were offered to choose such competencies which in their opinion were important changing the lifestyle (Table 1). The summary of the results showed that the competence of self-cognition would be chosen by 43,5% of the first-year students and 38,7% of the fourth-year students. It is worrying that 56,5% of the first-year students and even 61,3% of the fourth-year students do not perceive the importance of self-cognition in life, changing the lifestyle. The competence of self-respect would be chosen by 42% of the first-year students and only 28,2% of the fourth-year students; more than half of the first-year students (50,7%) and only 43,5% of the fourth-year students acknowledged the importance of the competence of communication forming the lifestyle.

A similar number of the investigated students (correspondingly 52,2% and 48,4%) acknowledged the significance of feelings and emotions in the change of lifestyle. The fact that a bit more than one third of the investigated students (31,9% of the first-year students and 36,3% of the fourth-year students) emphasized the importance of critical thinking stands out. It is also interesting to note that the largest part of the first-year students (62,3%) chose the competence of solving problems, whilst only 48,8% of the fourth-year students did. It can be presumed that in final years the larger part of students have already mastered problem solving skills. The competence of creativity appeared to be not very popular (particularly among the fourth year students) (it was chosen by 52,2% of the first-year students and only 37,9%

labiau vertina (91,8%) materialinę gerovę nei vaikinai (85,3%). Ženklesni skirtumai pastebėti ir dėl apsisprendimo laikytis ekologinės etikos principų, siekti harmonijos su gamta: šį teiginį pasirinko 17,6% vaikinių ir tik 9,4% merginų. Keisdami gyvenimo stilių, lygiai tiek pat vaikinių (38,2%) ir merginų (38,4%) pasirinktų sveiką gyvenseną.

Apsisprendusios dėl asmeninio gyvenimo stiliaus pokyčių, merginos prioritetą teiktų problemų sprendimo kompetencijai (55,3%), jausmų ir emocijų valdymo kompetencijai – 51,6%, kūrybiškumo kompetencijai – 44%, mokymosi mokytis kompetencijai – 42,1% ir savęs pažinimo kompetencijai – 41,5%. Pasitvirtinoprielaids, kad moters gyvenime labai svarbu gebėti spręsti problemas, valdyti jausmus ir emocijas. Vaikinai, planuojantys galimus gyvenimo stiliaus pokyčius, pirmenybę teiktų komunikavimo kompetencijai (55,9%), kritinio mąstymo – 47,1%, jausmų ir emocijų valdymo kompetencijai – 41,2%. Netikėta tai, kad tik 29,4% vaikinių ir 34% merginų siektų įgyti savigarbos kompetenciją.

Apibendrinant tyrimo rezultatus galima daryti prielaidą, kad planuojami studentų tikslai, strategijos ir gyvenimo stiliaus kaita organizuoja jų mintis, jausmus ir poelgius bei yra priemonė prisitaikyti prie šiuolaikinio gyvenimo.

Išvados

Tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad kūno kultūros specialybės studentai pripažįsta (nepriklausomai nuo amžiaus ir lyties) šio laikmečio teikiamą jiems pasirinkimų įvairovės galimybę.

Esminiais šiuolaikinio gyvenimo bruožais studentai įvardija didelį gyvenimo tempą, dinamiškumą, galimybes naujoviškai mąstyti ir veikti – šį pokytį dažniau pripažino vaikinai (52,9%) negu merginos (49,1%), rizikos bei pavojų tikimybę – vaikinai šį pokytį įvardijo dažniau (20,1%) nei merginos (8,8%), saugumo ir pasitikėjimo stoka.

Atliekant tyrimą išryškėjo tiriamųjų suinteresuotumas materialine gerove: minėto teiginio pasirinkimo skirtumai lyginant I ir IV kurso studentus yra statistiškai patikimi ($x^2 = 5,247$; $p < 0,05$); nepakankamas asmeninio tobulėjimo, saviraiškos bei kūrybiškumo vertinimas.

Kūno kultūros specialybės studentai nepa-

of the fourth-year students). The competence of learning to learn, which is identified by the experts of European Educational Council as one of the most significant, was chosen by 56,6% of the first-year students and only 33,9% of the fourth-year students (this difference comparing first and second year students is statistically reliable ($x^2 = 9,339$, $p < 0,05$).

Analyzing this problem in the aspect of gender (Table 2) in the first place it was found that girls appreciate constant economical accumulation more (91,8%) compared to lads (85,3%). More significant differences were also noticed as to the decision to follow the principles of ecological ethics, seek harmony with nature: this statement was chosen by 17,6% of lads and only 9,4% of girls. Changing the lifestyle, exactly the same percent of lads (38,2%), compared with girls (38,4%) would choose healthy lifestyle.

Having decided to change personal lifestyle, the investigated girls would prioritize the problem solving competence (55,3%), the competence of controlling feelings and emotions – 51,6%, the competence of creativity – 44%, the competence of learning to learn – 42,1% and self-cognition – 41,5%. The assumption that in the woman's life it is very important to be able to solve problems and control feelings and emotions proved out. Meanwhile the investigated lads, planning possible lifestyle changes would prioritize the competence of communication (55,9%), critical thinking – 47,1%, and the competence of controlling feelings and emotions – 41,2%. It was unexpected that only 29,4% of lads and 34% of girls would seek to acquire the competence of self-respect.

To sum up the results of the study it can be assumed that students' planned aims, the change of strategy and lifestyle organise their thoughts, feelings and actions and are the instrument to adjust to the state of contemporary life.

Conclusions

The results of the study enable to state that physical education students acknowledge (irrespectively of age and gender) the opportunity of the diversity of choices provided by these times.

In students' opinion, essential features of contemporary life are high speed of life and dynamism; the opportunities to think and act innovatively (this change was more often acknowledged by lads (52,9%) than by girls (49,1%)); the probability of risk and danger (lads named this change significantly more often (20,1%) compared to girls (8,8%)); and lack of safety and trust.

The analysis of the study on the preconditions of the planned change of lifestyle and related students' resolves highlighted the responders' attitude towards material interests (the differences of the above-mentioned statement comparing first and fourth year students are statistically reliable ($x^2 = 5,247$; $p < 0,05$)); insufficient appreciation of personal improvement, self-expression and creativity.

kankamai įvertina kompetencijų plėtojimo aktualumą prisitaikant prie laikmečio keliamų reikalavimų, projektuojant gyvenimo stilių.

Išryškėjo itin menkas ekologinės etikos vertinimas, harmonijos su gamta svarbos suvokimas žmogaus sveikatai, t. y. jeigu tiriamieji apsispręstų keisti gyvenimo stilių, tai harmonijos su gamta siektų tik 10,1% I kurso ir 11,3% IV kurso studentų; sveiką gyvenimą rinktųsi tik 42% I kurso ir 36,3% IV kurso studentų.

Remiantis tyrimo rezultatais galima teigti, kad kūno kultūros specialybės studentai dar mažai domisi humanistine dimensija.

Diskusija

Šiuo metu visuomenė išgyvena esminę istorinę transformaciją – pasaulis iš modernaus virsta postmoderniu. Visuomeninio gyvenimo persitvarkymo laikotarpis ir atvirumo pasauliui situacija dažnai sukelia nerimą, nesaugumo ir susvetimėjimo jausmus. Materialinės, socialinės ir kultūrinės sąlygos, formuojančios akademinio jaunimo, taip pat ir pedagoginio profilio kūno kultūros specialybės studentų, gyvenimo stilių, šiandien yra iš esmės kitokios.

Sportas šiandien taip pat yra veikiamas postmodernios visuomenės dimensijų: plėtojantis sporto mokslui, sporto pramonei, sporto verslui, sportas tampa tarsi atskiru pasauliu, turinčiu savitas vertybes ir elgesio normas (Tamošauskas, 2000). Sportuojančių studentų, būsimųjų kūno kultūros pedagogų, socialinė tikrovė gali būti charakterizuojama kaip dvigubos socializacijos situacija – akademinė veikla ir aktyvus treniruočių bei sporto varžybų procesas. Šis dvigubos socializacijos modelis verčia studentus konstruoti savo gyvenimo stilių, racionaliai pasirinkti savo gyvenimo orientyrus ir vertybes.

Mokslininkai gyvenimo stilių charakterizuoja kaip kultūros nulemtą žmogaus būties būdą: gyvenimo modelis, elgsena, motyvai, poreikiai, vertybės, tikslai ir jų siekimo būdai, t. y. sąmoningumo elementai ir kasdienės būties prielaidos, objektyvių ir subjektyvių veiksmų susipynimas. *Gyvenimo stiliaus* sampratos esmė – individualaus pasirinkimo galimybės egzistavimas, o tai įrodo, kad vienas iš lemiančių gyvenimo stiliaus elementų yra pasirinkimo laisvės buvimas. Jeigu *gyvenimo būdas* (literatūroje gyvenimo būdo samprata dažnai painiojama su gyvenimo stiliaus samprata) atspindi struktūrinius apribojimus, „uždedamus“ individui, ir charakteri-

Students of the speciality of physical education insufficiently perceive the topicality of the development of competencies and insufficiently evaluate their importance, adjusting to the requirements raised by this period and designing the lifestyle.

A particularly low appreciation of ecological ethics and perception of the importance of harmony with nature for people's health was identified, i.e. if the investigated decided to change their lifestyle, the harmony with nature would be sought by only 10.1% of the first-year students and 11.3% of the fourth-year students; healthy lifestyle would be chosen by only 42% first-year students and 36.3% fourth-year students.

Based on the results of the study it can be stated that in the academic interests of physical education students still little place is assigned for the humanistic dimension, which directs young people towards consideration of universal and essential human problems.

Discussion

Currently our society experiences essential historical transformation – the world changes form modern to post-modern. The period of reformation of social life and the situation of openness to the world often cause concern, insecurity and alienation. Material, social and cultural conditions that form the lifestyle of academic youth, pedagogical profile physical education students among them, today differ in principal from those of students in earlier times.

Sport today is also influenced by the dimensions of post-modern society: as the science of sport, the sport industry (sport business) is developing, sport is being isolated from the common man's life and turns into as if separate world with its values and behaviour norms (Tamošauskas, 2000). Social reality of students going in for sports, prospective physical education teachers, can be characterised as the situation of double socialisation – academic activity and active process of training sessions and sport contests. This model of double socialisation makes students construct their lifestyle, rationally choosing guides and values for the identification of the trend and content of their life. However, this is little discussed and the truth is that not much is known about the phenomenon of style of social life in Lithuania and, in general, no broader scientific investigations are carried out (except for the consumer-orientated style).

The researchers characterise lifestyle as the way of man's being determined by culture: life model, behaviour, motives, needs, values, aims and ways of seeking them, i.e., the elements of consciousness and preconditions of daily being, intertwining of objective and subjective (mutually determined) factors. The essence of the concept of *lifestyle* is the existence of the opportunity of individual choice and this proves that one of the determining elements of lifestyle is the existence of relative freedom of choice (*style* is a typical choice within the limits of

zuoja nelaisvės sferą, tai *gyvenimo stilius*, priešingai, atspindi pasirinkimo laisvę. Taigi galima teigti, kad *laisvė ir būtinybė, gyvenimo stilius ir gyvenimo būdas* – tai tarsi dvi vieno medalio pusės.

Viena iš esminių kategorijų, apibrėžianti išorines ir vidines determinantes, nusakančias žmogaus gyvenimo stilių, yra apsisprendimas (Ананьев, 2003).

Apsisprendimas – tai žmogaus pozicija vertinant save, elgsenos strategija, ateities prognozės, pasiekimų vertinimas, pasirengimas tęsti ar keisti pasirinktą gyvenimo liniją, gyvenimo stilių (Ананьев, 2003). Jaunas žmogus šiandien yra veikiamas greitai besikeičiančios aplinkos, atvėriančios daugybę galimybių ir pasirinkti, ir apsispręsti.

Žmogus visą gyvenimą turi rinktis ir spręsti, tačiau tai nereiškia, kad žmogus nuolat ir iš esmės keičiasi: įgydamas žinių, patirties, jis įgyja daugiau informacijos apie save, apie savo vietą pasaulyje ir tam tikru būdu koreguoja savo gyvenimiškas nuostatas, retai jas kardinaliai keičia.

Postmodernistinio būvio įvairovė ir jos vienas iš reikšmingų ženklų – gyvenimo stilius – keičia požiūrį į kūno kultūros pedagogų rengimą: šiandieninis studentas turi įgyti tokios patirties, kuri padėtų jam konstruoti gyvenimo stilių, sudarantį galimybę lengviau prisitaikyti ir įveikti postmodernios visuomenės reikalavimus. Būsimieji kūno kultūros pedagogai privalės gyventi naujame, dar nepažįstamame postmoderniame pasaulyje, kuriame sparti kaita lems tai, kad vis dažniau bus galima pačiam pasirinkti kultūrinę orientaciją ar net identitetą, konstruoti savitą gyvenimo stilių.

Šiame straipsnyje nesiekama nuodugniai išanalizuoti suformuluotos problemos – tai tik įvadas į platesnio pobūdžio mokslines diskusijas, pretekstas diskutuoti apie akademinio jaunimo gyvenimo stilių ir jo kaitos galimybes, kaip postmodernios visuo-

what is feasible (possible)). If *the way of life* (in literature the concept of the way of life is often confused with the concept of lifestyle) reflects structural limitations, “applied” for the individual, and characterises the area of captivity, *lifestyle*, on the contrary, reflects the freedom of choice. Thus, it can be stated that *freedom and necessity, lifestyle and the way of life* are as if two sides of one medal: every free choice has limits and in the most hopeless case choice variants are possible (we would think that in the conditions of permanent change of social life it is purposeful to correct and supplement the criteria defining lifestyle).

One of the central categories delineating outer and inner determinants that define a man’s lifestyle are resolves (Ананьев, 2003).

Resolves include both the man’s view towards himself/herself and the strategy of behaviour in the present as well as projections for the future. It includes both the evaluation of achievements and readiness to continue or change the chosen line of life, lifestyle (Ананьев, 2003). Young man today is influenced by the rapidly changing social life, offering numerous choices and resolves.

The man makes resolutions throughout all his/her life, anyway, it does not mean that he/she changes fundamentally: acquiring knowledge, experience he/she acquires more information about himself/herself, about his/her position in the world and in some way corrects his/her approaches to life, rarely cardinally changing them.

The above-mentioned ideas enable to state that the diversity of post-modern being and one of its significant signs – lifestyle – changes attitude towards preparing physical education teachers: today’s student must acquire such experience which would assist him/her to construct lifestyle which creates an opportunity to adapt easier and overcome the requirements of post-modern society. Prospective physical education teachers will have to live in a new still unknown post-modern world, in which rapid changes determine that increasingly more often people acquire freedom to choose cultural orientation or even the identity on their own and construct a peculiar lifestyle.

This article did not aim to provide an in-depth analysis of the formulated problem; it is only an introduction to broader scientific discussions, a pretext to discuss lifestyle of academic youth and the opportunities of its change as a phenomenon of post-modern society.

Literatūra • References

- menės fenomeną.
- Astra L. (1993). *Gyvenimo laikas*. Vilnius: Pradai.
- Baumanas Z. (2002). *Globalizacija: pasekmės žmogui*. Vilnius: Strofa.
- Beck U. (1992). *Risk Society: Towards a new modernity*. California: Sage Publications Newbury Park.
- Brezzinski Z. (1998). *Nebevaldomas pasaulis. Globalinė sumaištis XXI amžiaus išvakarėse*. Vilnius: Tvermė.
- Brėdienė E. (1998). Mano gyvenimo stilius. *Psichologija tau*. Nr. 6, 28–30.
- Craib I. (1998). *Experiencing Identity*. London: Sage.
- Černevičiūtė J. (2003). *Postmodernizmas ir populiarioji kultūra. Dvasinės vertybės žinių visuomenėje* (tarptautinės konferencijos medžiaga). Lietuvos žemės ūkio universitetas. Kaimo kultūros institutas, 40–42.
- Čiužas A., Ratkevičienė V., Stankevičius P., Vosyliūtė A. (2005). *Akademinis jaunimas: gyvenimo būdas ir vertybės*. Vilnius: VPU leidykla.
- Dencik L. (2005). *Kaip vaikas įsisavina postmoderniojo gyvenimo kokybę. Demokratiškos pedagogikos matai* (danų autorių straipsnių rinkinys kuriančiam mokytojui). Vilnius: Vilniaus kolegija, 80–90.
- Fromm E. (2005). *Turėti ar būti?* Vilnius: Mintis.
- Frankl V. E. (1996). *The Will to Meaning: Foundations and Applications of Logotherapy*. New York: New American Library.
- Giddens A. (2000). *Modernybė ir asmens tapatumas*. Vilnius: Pradai.
- Grigas R. (2003). *Nūdienos pasaulis ir lietuvių tautos socioetnogenezė. Akademinė edukologija*. Monografija (I). Vilnius: Spauda, 329–358.
- Holt D. B. (1997). Poststructuralist lifestyle analysis: Conceptualising the social patterning of Consumption in Postmodernity. *Journal of Consumer Research*, 23 (4), 257–285.
- Kaminskaitė A. (1996). Studentų socialinės-kultūrinės aplinkos tyrimas. *Sociologija Lietuvoje*, 2 knyga: tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Technologija, 65–70.
- Luobikienė I., Brazienė R., Navasaitienė S. (2002). Studentų socialinės situacijos ir gyvenimo perspektyvų vertinimas. *Pedagogika*, 59, 75–81.
- Maslow A. H. (2006). *Motyvacija ir asmenybė*. Vilnius: Apostrofa.
- Pikūnas J., Palujanskienė A. (2000). *Asmenybės vystymasis. Kelias į savęs atradimą* (antrasis ir papildytas leidimas). Kaunas: Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras.
- Rogers C. R. (1968). *Freedom to Learn*. New York, 104–106.
- Tamošauskas P. (2000). *Humanistiškai orientuotas studentų fizinis ugdymas*. Vilnius: Technika.
- Wallerstein J., Blakeslee S. (1989). *Second chances*. London: Bentham, 293–294.
- Ананьев Б. Г. (2003). Учитель: проблемы жизненного и профессионального самоопределения. *Постдипломное педагогическое образование: проблемы качества: Научно-методическое пособие* // Под. общ. ред. С. Г. Вершловского. СПб.: Специальная литература, 32–46.
- Бодалев А. А. (1993). *Акмеология как учебная и научная дисциплина*. Москва: РАО.
- Бурханов А., Носова Л., Байгутанов Ж. (1992). Адаптация студентов к обучению в вузе. *Гигиена и санитария*, 7–8, 53–55.
- Мартиновский М., Яковук Т. (2003). Дифференциация образа жизни как эффект глобализационных процессов. *Тарпautinė konferencija „Dvasinės vertybės*
- peculiarities and opportunities of constructing it).
- Adress: P. Višinskio str. 25, LT-76285 Šiauliai*
- jo konstravimo galimybės).
- Master of Education Studies, doctoral student, assistant of the Department of Physical Education and Sport Educology, Faculty of Education Studies, Šiauliai University.
- Research interests: training of prospective physical education teachers (change of value orientations, lifestyle

žinių visuomenėje“. *Mokslo darbai*. Kaunas: Akademija, 70–74.

LOTA BOBROVA

Edukologijos krypties magistrė, doktorantė, Kūno kultūros ir sporto edukologijos katedros asistentė, Edukologijos fakultetas, Šiaulių universitetas. Moksliniai interesai: būsimųjų kūno kultūros pedagogų universitetinis rengimas (vertybinių orientacijų kaita, gyvenimo stiliaus ypatumai ir

jo konstravimo galimybės). Master of Education Studies, doctoral student, assistant of the Department of Physical Education and Sport Educology, Faculty of Education Studies, Šiauliai University. Research interests: training of prospective physical education teachers (change of value orientations, lifestyle